

บทเพลงสำหรับฝึกหัดสีซอดัง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงสำหรับฝึกหัดสีซอดังของอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน ซึ่งในบทที่แล้ว การเริ่มหัดสีซอดังสำหรับผู้เริ่มเรียนใหม่ จะมีแบบฝึกหัดการสีซอดังเบื้องต้นโดยอาจารย์แต่ละท่านมีวิธีการสอนที่เป็นรูปแบบของตนเอง เมื่อผู้เรียนสีซอดังมีพัฒนาการสีซอที่ดีขึ้น อาจารย์ผู้สอนก็มีบทเพลงต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสีซอดังในบทเพลงที่ยากขึ้น ซึ่งอาจารย์แต่ละท่านก็จะมีบทเพลงสำหรับสอนผู้เรียนต่าง ๆ กันออกไป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา

1. บทเพลงฝึกหัดสีซอดังประเภทเพลง สองชั้น
2. บทเพลงฝึกหัดสีซอดังประเภทเพลงเถา

เพลงไทยที่มีมาแต่โบราณส่วนมากมักจะเป็นเพลงประเภทสองชั้น จวบจนปัจจุบันเพลงประเภทสองชั้น ยังคงเป็นที่นิยมเล่นกันในวงดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ หรือวงมโหรี จนครูอาจารย์ทางด้านดนตรีไทยแต่โบราณยึดเอาเพลงประเภทสองชั้นเป็นแบบในการสอนหรือต่อเพลงสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรี บางเพลงก็เป็นเพลงเดี่ยวโคด ๆ บางเพลงก็ถูกนำไปรวมกับบทเพลงอื่น ๆ หรือที่ศัพท์ทางดนตรีเรียกว่า “ดับเพลง” ซึ่งคืออาจารย์สมัยก่อน ๆ ถึงกับเขียนบทไหว้ครุ มโหรีไว้ เพื่อให้ผู้เรียนดนตรีไทยรุ่นต่อ ๆ มาจะได้ยึดเป็นแบบแผนในการสอนหรือต่อเพลงให้กับลูกศิษย์

เพลงเถาเป็นเพลงที่มีบทบาทในวงการดนตรีไทยเช่นกัน เริ่มนิยมเล่นกันตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จวบจนปัจจุบัน เพลงเถาในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเพลงที่ครูอาจารย์ทางด้านดนตรีไทยนำเอาเพลงสองชั้นของเก่า ที่มีมาแต่โบราณมาแต่งขยายเพิ่มเป็นอัตราจังหวะสามชั้น และตัดลงให้เหลือในอัตราจังหวะชั้นเดียว ซึ่งบางเพลงมีทำนองบรรเลงเรียบๆ ฟังแล้วผ่อนคลาย บางเพลงมีทั้งลูกล้อ ลูกขัด ฟังแล้วรู้สึกครึกครื้นไปกับท่วงทำนอง

ในการสอนเพลงต่าง ๆ สำหรับฝึกหัดสีซอดัง อาจารย์ทั้ง 3 ท่าน ต่างก็มีบทเพลงต่าง ๆ ที่สอนผู้เรียนให้ฝึกหัดสี ตั้งแต่เพลงประเภทสองชั้นง่าย ๆ ไปจนถึงเพลงเถาที่มีอัตราจังหวะเข้าไปจนถึงเร็ว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนหัดสีซอดังในอัตราจังหวะที่แตกต่างกัน ทำนองของเพลงที่สอนมีตั้งแต่ทำนองง่ายเล่นคล้ายกันเกือบทุกเครื่อง จนถึงเพลงเถาที่ต้องใช้ความสามารถและทักษะการบรรเลง เพราะเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องต่างมีทางบรรเลงเฉพาะทางของตน ซึ่งผู้เรียนต้องอาศัยประสบการณ์และทักษะที่สั่งสมและฝึกซ้อมมาเป็นอย่างดี บทเพลงต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยบันทึกไว้นี้ ต่างมีเหตุผลและข้อดีข้อเสียต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการอภิปรายในรายละเอียดดังต่อไปนี้

อาจารย์เบ็ญจรงค์ ธนโกเศศ

เมื่อผู้เรียนสามารถสีสายเปล่าซอด้วงและหัดสีเพลงแรกสำหรับหัดสีซอด้วงได้แล้ว เพลงที่อาจารย์เบ็ญจรงค์จะสอนต่อมาคือเพลงประเภทสองชั้นและเพลงเถา อาจารย์เบ็ญจรงค์กล่าวว่า “เพลงที่ครูสอนส่วนใหญ่เป็นเพลงที่จำเป็นต้องใช้บ่อย หรือเป็นเพลงที่วงดนตรีไทยนิยมเล่นกัน ฉะนั้นเพลงพวกนี้นักเรียนต้องเล่นได้” (เบ็ญจรงค์ ธนโกเศศ, สัมภาษณ์, 14 ส.ค. 2548) โดยเพลงที่อาจารย์เบ็ญจรงค์สอนมี ดับลาวเจริญศรี และ เพลงนางครวญ เถา

1. บทเพลงฝึกหัดสีซอด้วงประเภทเพลงสองชั้น

เพลงดับลาวเจริญศรี

หมายเหตุ เสียง ซ้ หมายถึง เสียงโน้ตตัวซอลสายเอก

เสียง ล้ หมายถึง เสียงโน้ตตัวลาสายเอก

เพลงลาวเล็กตัดสร้อย

ท่อน 1

--- ค	- คคค	- มซ้ร	มรดล	--- ล	- ลลล	- ม - ร	- ค - ล
-------	-------	--------	------	-------	-------	---------	---------

-- คล	ซมซ้ล้	- ค - ร	- ม - ซ้	--- ซ้	- ซ้ซ้ซ้	ซ้ล้ซ้ม	ซ้รมซ้
-------	--------	---------	----------	--------	----------	---------	--------

--- ค	--- ล	- ซ - ม	- ร - ค	ลลลล	- ซ - ล	- ครม	- ร - ค
-------	-------	---------	---------	------	---------	-------	---------

กลับต้น

ท่อน 2

--- ค	- คคค	- มซ้ร	มรดล	--- ล	- ลลล	ซ้ล้ซ้ม	ซ้รมซ้
-------	-------	--------	------	-------	-------	---------	--------

-----	--- ค	--- ร	คคซค	--- ค	- คคค	ซ้ซ้ซ้ซ้	- ม - ล้
-------	-------	-------	------	-------	-------	----------	----------

คคซม	ซ้รมซ้	--- ซ้	- ซ้ซ้ซ้	- ค - ล	- ค - ม	- ซ้ - ร	มรดล
------	--------	--------	----------	---------	---------	----------	------

--- ค	--- ซ	ลซมซ้	- ล - ค
-------	-------	-------	---------

กลับต้น

เพลงลาวเล่นน้ำ

ท่อนเดี่ยว

--- ค	- คคค	มรด รม	- ษ์ - ถี่	- ค --	- มษ์ร	- ค - ถ	ชม - ษ์
-------	-------	--------	------------	--------	--------	---------	---------

--- ษ์	- ษ์ษ์ษ์	มมมม	- ร - ม	- ษ์ --	- ค - ถ	คตชม	รด - ร
--------	----------	------	---------	---------	---------	------	--------

--- ร	- รรร	- ม - ษ์	- ค - ร	มรดค	- ช - ถ	- ค - ร	คมรร
-------	-------	----------	---------	------	---------	---------	------

--- ร	- รรร	- ม - ร	ษ์มมม	- ม - ร	ษ์มมม	ษ์ถ่ม	- ร - ค
-------	-------	---------	-------	---------	-------	-------	---------

กลับต้น

เพลงลาวกระตูกัก

ท่อน 1

----	--- ค	--- ร	คตชค	-- มร	คตชม	-- ษ์ม	ษ์ร - ม
------	-------	-------	------	-------	------	--------	---------

----	รครม	- ษ์ - ถี่	คตชม	-- ษ์ม	รครม	- ษ์ - ถี่	คชคค
------	------	------------	------	--------	------	------------	------

กลับต้น

ท่อน 2

----	ชคชค	มครม	ษ์ร - ม	----	ชคชค	-- รม	ษ์ร - ม
------	------	------	---------	------	------	-------	---------

----	ชคชค	- ครม	ษ์มรด	--- ค	-- รม	- ษ์ - ถ	--- ค
------	------	-------	-------	-------	-------	----------	-------

กลับต้น

ท่อน 3

- คคค	คคคค	รมษ์ถี่	ชคคช	คคคค	- ช - ถ	- ค - ม	--- ษ์
-------	------	---------	------	------	---------	---------	--------

มมมม	- ร - ม	ษ์มรม	ษ์ถี่ - ษ์	คคคค	- ช - ถ	- ค - ม	--- ษ์
------	---------	-------	------------	------	---------	---------	--------

มมมม	- ร - ม	ษ์มรม	ษ์ถี่ - ษ์	คคคค	- ช - ถ	- ครม	- ร - ค
------	---------	-------	------------	------	---------	-------	---------

กลับต้น

เพลงดาวกระต่ายเล็ก

ท่อน 1

- มรด	- มรด	- มรด	- ล - ซ	คคคค	- ซ - ล	- ซ - ค	- คคค
-------	-------	-------	---------	------	---------	---------	-------

--- ล	-- คซ	รมซ้ล	ซลคซ	ซ้มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	- ค - ร
-------	-------	-------	------	-------	---------	-------	---------

----	- ซ - ล	- ค - ร	----	- ล - ล	--- ซ	--- ม	--- ร
------	---------	---------	------	---------	-------	-------	-------

ซ้มรด	ทครม	ซ้ลซ้ม	ซ้มรด	- มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	- คคค
-------	------	--------	-------	-------	---------	-------	-------

- มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	คซซซ
-------	---------	-------	------

กลับต้น

ท่อน 2

มรรร	- มรร	มรรร	- มรร	--- ซ	--- ล	--- ค	--- ร
------	-------	------	-------	-------	-------	-------	-------

----	- ซ - ล	- ค - ร	----	- ซ --	มซ - ม	ซ้มรด	- ร - ค
------	---------	---------	------	--------	--------	-------	---------

- ซ --	มซ - ม	ซ้มรด	- ร - ม	- ซ --	มซ - ม	ซ้มรด	- ร - ค
--------	--------	-------	---------	--------	--------	-------	---------

มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	- คคค	มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	คซซซ
-----	---------	-------	-------	-----	---------	-------	------

กลับต้น

ท่อน 3

รมซ้ล	คซลค	----	----	มรดล	ซลคค	----	----
-------	------	------	------	------	------	------	------

มรมค	- ร - ม	----	----	ครมซ	----	ล้ซ้ม	----
------	---------	------	------	------	------	-------	------

ซ้มรด	ทครม	ซ้ลซ้ม	- ร - ค	มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	- คคค
-------	------	--------	---------	-----	---------	-------	-------

มรด	- ซ - ล	ซมซ้ล	คซซซ
-----	---------	-------	------

กลับต้น

เพลงลาวดอกไม้เหนือ

ท่อน 1

---ช	-ชชช	-มขั้ว	มรดล	--คด	ชมขั้ว	-ค-ร	คมรร
------	------	--------	------	------	--------	------	------

---ร	-รรร	คดชค	-ร-ม	--ขั้ว	รค-ร	มรขั้ว	-ร-ค
------	------	------	------	--------	------	--------	------

กลับต้น

ท่อน 2

----	---ล	--ชช	ครคม	--ขั้ว	มรดล	คดชค	คมคร
------	------	------	------	--------	------	------	------

---ร	-รรร	ขั้วขั้ว	ขั้วมขั้ว	----	-ค-ม	--ขั้ว	มรดล
------	------	----------	-----------	------	------	--------	------

--คด	ชมขั้ว	-ค-ร	คมรร	----	---ร	-รรร	-ร-ร
------	--------	------	------	------	------	------	------

-ม-ม	---ร	---ค	---ล	---ค	---ช	ลชมขั้ว	-ล-ค
------	------	------	------	------	------	---------	------

กลับต้น

เพลงลาวเฉียง

ท่อนเดียว

----	---ม	--ขั้ว	ชคคช	ลชคด	ชม-ขั้ว	รมขั้ว	คชคค
------	------	--------	------	------	---------	--------	------

ซ้ำ

ขั้วขั้ว	ขั้วมค	มรคร	มรขั้ว	-ค-ร	-ม-ขั้ว	-ล-ขั้ว	-ม-ร
----------	--------	------	--------	------	---------	---------	------

----	----	ขั้วขั้ว	ขั้วมขั้ว
------	------	----------	-----------

กลับต้น

เมื่อเล่นเที่ยวที่ 2 ให้ตัดบรรทัดสุดท้ายออก (บรรเลงเครื่องไม่มีร้อง)

เพลงดาวรววย

ท่อนเดี่ยว

--- ร	- รรร	- ษ์ - ม	รกรม	----	ชลดร	- ค - ม	รรรร
-------	-------	----------	------	------	------	---------	------

--- ช	- ชชช	ลชมษ์	- ล - ค	--- ค	- คคค	รมษ์ม	รด - ร
-------	-------	-------	---------	-------	-------	-------	--------

กลับต้น

เพลงดาวกระแซ

ท่อน 1

--- ช	- ชชช	----	- รรร	-- ชล	ชชชช	- รรร	ษ์มรด
-------	-------	------	-------	-------	------	-------	-------

มรดล	ชลดร	ษ์มรด	รมษ์ร	--- ม	- ษ์ --	- ค - ร	มรดล
------	------	-------	-------	-------	---------	---------	------

----	ชลดร	มรดล	คช - ล
------	------	------	--------

กลับต้น

ท่อน 2

-- ชล	ชชชช	- ษ์ - ม	มมมม	----	ชลดร	มรดล	- ช - ม
-------	------	----------	------	------	------	------	---------

รรรร	- ม - ร	มรษ์ม	- มมม	----	ชลดร	มรดล	- ช - ม
------	---------	-------	-------	------	------	------	---------

รรรร	- ม - ร	คคคค	- ช - ล	- ค - ร	- ม - ล	คทรด	- คคค
------	---------	------	---------	---------	---------	------	-------

----	รมษ์ล	ชลดล	- ชชช	- กรม	- ษ์ - ล	- มรด	- ล - ช
------	-------	------	-------	-------	----------	-------	---------

กลับต้น

2. บทเพลงฝึกหัดสี่ข้อด้วงประเภทเพลงเถา

เพลงนางกรวญ เถา

สามชั้น ท่อน 1

--- ท	- คคค	- ท - ร	คคคค	ฟซ์ฟร	ฟรคท	ลชคช	ลทคร
-------	-------	---------	------	-------	------	------	------

ฟทคร	ครฟซ์	ฟลัฟ	ลัฟ	ฟรคท	ลทคร	ฟซ์ฟร	ฟรคท
------	-------	------	-----	------	------	-------	------

ทชทท	ทคทท	ครคท	คทลช	คทคค	ครคค	ทครท	ลทคร
------	------	------	------	------	------	------	------

ครฟร	ครฟซ์	ฟลัฟ	ลัฟ	ฟซ์ฟร	ฟรคท	ลชคช	ลทคร
------	-------	------	-----	-------	------	------	------

ซ์ครม	รซ์รม	รครม	รมฟซ์	ลัฟลั	ซ์ฟมซ์	ฟมรฟ	มรคร
-------	-------	------	-------	-------	--------	------	------

ฟซ์ฟร	ฟรคท	ลชคช	ลทคร	รรรช	รฟรค	ทคชล	ทรคท
-------	------	------	------	------	------	------	------

ทชทท	ทคทท	ครคท	คทลช	รมฟซ์	ลัฟม	รครม	รมฟซ์
------	------	------	------	-------	------	------	-------

ลัฟลั	ชคชล	ชฟลั	ชลทค	รคท	คทลค	ทลชท	ลชฟช
-------	------	------	------	-----	------	------	------

กลับต้น

สามชั้น ท่อน 2

--- ฟ	- ซ์ซ์	- ฟ - ลั	ซ์ซ์	มรคช	คชคร	มรคร	ซ์มฟ
-------	--------	----------	------	------	------	------	------

ครมฟ	มฟลั	ฟซ์รม	ฟลัฟ	ลัฟลั	ซ์ฟมซ์	ฟมรฟ	มรคร
------	------	-------	------	-------	--------	------	------

ฟคฟร	ฟซ์ฟร	ฟคฟร	ฟซ์ฟร	ซ์ฟลั	ลัฟ	ฟรซ์ฟ	ซ์รฟค
------	-------	------	-------	-------	-----	-------	-------

ชลทค	รคทล	ชฟลั	ชลทค	รรรช	รฟรค	ทคชล	ทรคท
------	------	------	------	------	------	------	------

ชลชช	ชลชช	รฟรร	รฟรร	คคคค	- ท - ค	รคทค	ฟรร
------	------	------	------	------	---------	------	-----

คคคช	ลชฟร	ครฟซ์	ฟรฟค	รรรช	รฟรค	ทคชล	ทรคท
------	------	-------	------	------	------	------	------

ทชทท	ทคทท	ครคท	คทลช	รมฟซ์	ถ์ฟม	รครม	รมฟซ์
------	------	------	------	-------	------	------	-------

ถ์ฟถ์ถ์	ชคชล	ชฟถ์ถ์	ชลทค	รคทร	คทลค	ทลชท	ลชฟซี่
---------	------	--------	------	------	------	------	--------

กลับต้น

สองชั้น ก่อน 1

ซี่ฟร ฟซี่	- ท - ค	รคทค	ฟรรร	- ซี่ - ฟ	- ร - ค	ทคชล	ทรคท
------------	---------	------	------	-----------	---------	------	------

----	ทคชล	ทคชล	ทคชช	- ถ์ - ซี่	- ฟ - ค	รคคค	----
------	------	------	------	------------	---------	------	------

ซี่ซี่ซี่	ฟมรร	ซี่ซี่ซี่	ฟมรร	ซี่ซี่ฟซี่	ถ์ซี่ฟร	ฟซี่คค	ฟซี่ทท
-----------	------	-----------	------	------------	---------	--------	--------

----	ทคชล	ทคชล	ทคชช	- ลชฟ	ซี่ถ์ทค	ทลชฟ	ซี่ถ์ฟซี่
------	------	------	------	-------	---------	------	-----------

กลับต้น

สองชั้น ก่อน 2

---- ซี่	- ซี่ซี่ซี่	ครคค	- ช - ฟ	- ถ์ - ซี่	- ฟ --	ม - รค	คคคค
----------	-------------	------	---------	------------	--------	--------	------

---- ร	- รรร	ฟรซี่ฟ	- ร - ค	- ฟซี่ถ์	ชลทค	ทคชล	ทรคท
--------	-------	--------	---------	----------	------	------	------

----	- ช - ร	- คทค	ฟรรร	- ซี่ - ฟ	- ร - ค	ทคชล	ทรคท
------	---------	-------	------	-----------	---------	------	------

----	ทคชล	ทคชล	ทคชช	- ลชฟ	ซี่ถ์ทค	ทลชฟ	ซี่ถ์ฟซี่
------	------	------	------	-------	---------	------	-----------

กลับต้น

ชั้นเดียว ท่อน 1

ฟซ์ทค	ฟรรร	ฟร - ค	- ททท	- ร - ค	- ท - ค	ทลชฟ	มรรร
-------	------	--------	-------	---------	---------	------	------

--- ร	- รรรร	ฟร - ค	- ททท	- ร - ค	- ท - ล	ชฟซ์ถ์	ฟซ์ซี่ซี่
-------	--------	--------	-------	---------	---------	--------	-----------

กลับต้น

ชั้นเดียว ท่อน 2

--- ซ์	- ซ์ซี่ซี่	ฟล้ซี่ฟ	มรรร	ฟรซี่ฟ	- ร - ค	ทคชล	ทรคท
--------	------------	---------	------	--------	---------	------	------

----	- ซ - ร	- คทค	- ททท	- ร - ค	- ท - ล	ชฟซี่ถ์	ฟซี่ซี่ซี่
------	---------	-------	-------	---------	---------	---------	------------

กลับต้น

ลูกหมด

ฟซ์ทค	ฟรรร	ฟร - ค	- ททท	ฟฟฟฟ	- ท - ท	คคคค	- ร - ร
-------	------	--------	-------	------	---------	------	---------

คท - ค	ทช - ท	ชฟ - ซ์	ฟร - ร	ฟซี่ - ฟ	ซี่ท - ซ	ทค - ท	คร - -
--------	--------	---------	--------	----------	----------	--------	--------

อาจารย์เฉลิม ม่วงแพศรี

เมื่อผู้เรียนสามารถตีสายเปล่าซอด้วงและหัดตีเพลงแรกสำหรับหัดตีซอด้วงได้แล้ว เพลงที่อาจารย์เฉลิมจะสอนต่อมาคือเพลงประเภทสองชั้นและเพลงเถา ซึ่งอาจารย์เฉลิมกล่าวว่า “เพลงที่ครูต่อให้หลังจากหัดแขกประเทศ สองชั้นกับโยสลัม สองชั้นได้แล้วคือเพลงมอญรำดาบ สองชั้นครูกคิดว่าเพลงนี้เด็กที่เรียนดนตรีไทยไม่ว่าเรียนเป็นวิชาเอกหรือเรียนเพื่อผ่อนคลายน่าจะได้อีกไว้ เพราะเพลงมอญรำดาบ สองชั้นนี้มีลูกเล่นกลเม็ดที่ครูบออาจารย์รุ่นก่อน ๆ ทำไว้ เพลงนี้มีทั้งหมด 4 ทาง แต่ส่วนใหญ่ที่ได้กันคือทางของอาจารย์มนตรี ตรีโมท ที่เหลือก็มีทางของโบราณมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา อีกสองทางเป็นทางของครูหลวงประดิษฐไพเราะ ครูเรียกชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ส่วนเพลงเถาครูจะต่อเพลงมอญรำดาบนี้และนักเรียนจะได้เห็นว่าเพลงเถานั้นมีลูกเล่นอย่างไร ครูที่แต่งเพลงเขาแต่งเพลงยังไง ครูต่อมอญรำดาบของครูมนตรีนะ เพราะครูมนตรีแต่งใหม่หมดทั้งเถาไม่ได้เอาของเก่ามาทำ แล้วครูมนตรีบอกไว้ด้วยว่าที่แต่งใหม่นี้เพื่อให้มีสำเนียงมอญมากขึ้นด้วย” (เฉลิม ม่วงแพศรี, สัมภาษณ์, 18 ส.ค. 2548)

โดยเพลงที่อาจารย์เฉลิมสอนมี เพลงมอญรำดาบ สองชั้น และ เพลงมอญรำดาบ เถา

1. บทเพลงฝึกหัดตีซอด้วงประเภทเพลง สองชั้น

หมายเหตุ เสียง ซ์ หมายถึง เสียงโน้ตตัวซอลสายเอก

เสียง ลี หมายถึง เสียงโน้ตตัวลาสายเอก

เสียง รุ หมายถึง เสียงโน้ตตัวเรสายทุ้ม

เสียง ฟุ หมายถึง เสียงโน้ตตัวฟาสายทุ้ม

เพลงมอญรำดาบ (ของเก่า)

ท่อน 1 เที้ยวแรก

-- ซล	ซซซซซ	-- รฟ	รรรร	ครฟค	- ร - ค	ทลซล	ทคซท
-------	-------	-------	------	------	---------	------	------

ซลทค	รคทล	ซคซล	ซลทค	ซซฟร	ฟรคท	ลซฟซ	ลทคร
------	------	------	------	------	------	------	------

ลซฟซล	ฟซซซซ	- ลี - ซ์	- ฟ - ร	ครฟท	คทคร	ทลซล	ทคซท
-------	-------	-----------	---------	------	------	------	------

--- ค	--- ซ	ลซฟซ	- ล - ท	รทคร	ฟรคท	คซลท	คทลซ
-------	-------	------	---------	------	------	------	------

ท่อน 1 เทียบกลับ

ลฟซ์ลั	ฟซ์ซัซั	ลัซัฟค	ฟรรร	ครฟท	คทรค	ทลชล	ทคชท
--------	---------	--------	------	------	------	------	------

รฟทค	ทลชล	ฟลัซัลั	ทคคค	ซัฟลัซั	ฟรคท	ลชฟซ์	ลทคร
------	------	---------	------	---------	------	-------	------

- ฟซ์ลั	ฟซ์ซัซั	- ลั - ซั	- ฟ - ร	-- ฟค	- ร --	ทลชล	ทคชท
---------	---------	-----------	---------	-------	--------	------	------

--- ค	--- ช	ลชฟซ์	- ล - ท	รคทคร	ฟรคท	ฟซ์ลท	คทลช
-------	-------	-------	---------	-------	------	-------	------

ท่อน 2 เทียบแรก

- มรค	รมฟซ์	ซัซัซัซั	- ซั - ซั	รมฟซ์	ลัซัฟม	รคชค	รมฟซ์
-------	-------	----------	-----------	-------	--------	------	-------

รฟทค	รคทล	ชฟซ์ลั	ชลทค	รซ์ฟร	ฟรคท	ลชคท	รคฟร
------	------	--------	------	-------	------	------	------

-- ซัลั	ฟซ์ซัซั	ลัซัฟค	รฟ - ร	-- ฟค	- ร --	ทลชล	ทคชท
---------	---------	--------	--------	-------	--------	------	------

--- ค	--- ช	ลชฟซ์	- ล - ท	รทคร	คทลท	ฟซ์ลท	คทลช
-------	-------	-------	---------	------	------	-------	------

ท่อน 2 เทียบกลับ

ชครม	รมฟซ์	ซัซัซัซั	- ซั - ซั	รมฟซ์	ลัซัฟม	รคชค	รมฟซ์
------	-------	----------	-----------	-------	--------	------	-------

ชลทค	รคทล	ชฟซ์ลั	ชลทค	ฟรซ์ฟ	ทชคท	ครฟค	รซ์ฟร
------	------	--------	------	-------	------	------	-------

-- ซัลั	ฟซ์ซัซั	ลัซัฟค	รฟ - ร	ครฟค	- ร - ค	ทลชล	ทค - ท
---------	---------	--------	--------	------	---------	------	--------

--- ค	--- ช	ลชฟซ์	- ล - ท	รคทคร	ฟรคท	ลทคร	คทลช
-------	-------	-------	---------	-------	------	------	------

เพลงมอญรำดาบ ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ ชุดที่ 1

ท่อน 1

ซลซซซ	ซลซซซ	รพรร	รพรร	ครคค	ครคค	ทคทท	ทคทท
-------	-------	------	------	------	------	------	------

ซลทค	รดทล	ซฟซล	ซลทค	ครคค	ซลซซซ	ซัฟรฟ	- ร - ร
------	------	------	------	------	-------	-------	---------

ซัฟรฟ	ซัรรร	ซัฟรฟ	ซัรรร	ซัฟรฟ	ซัคคค	ซัฟรฟ	ซัททท
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ซัซัฟซั	ลัซัฟร	ฟซัคร	ฟซัลท	- รคร	ฟรดท	ฟซัลท	คทลซ
---------	--------	-------	-------	-------	------	-------	------

กลับต้น

รอบหลังลง

- ค - ร	- ค - ท	ลฟซัล	ฟซัซัซั
---------	---------	-------	---------

ท่อน 2

ครคค	ซลซซซ	ครคค	ซลซซซ	ครคค	ซลซซซ	ลฟซัล	ทค - -
------	-------	------	-------	------	-------	-------	--------

- ท - ค	- ทคร	- ลัซัฟ	- ร - ค	- ซัฟร	- ค - ท	- ลซฟ	มรรร
---------	-------	---------	---------	--------	---------	-------	------

ซลซซซ	ซคฟฟ	ซัซัฟซั	ลัซัฟร	ซัซัฟซั	ลัซัฟร	ฟซัคร	ฟซัลท
-------	------	---------	--------	---------	--------	-------	-------

- รคท	- ล - ซ	ลซฟซั	- ล - ท	- ค - ร	- ค - ท	ลฟซัล	ฟซัซัซั
-------	---------	-------	---------	---------	---------	-------	---------

กลับต้น

เพลงมอญรำดาบ ทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ ชุดที่ 2

ท่อน 1

- ร - ร	--- ค	--- ร	- ฟ - ฆ	- ถี่ถี่	ชลดค	----	รรรร
---------	-------	-------	---------	----------	------	------	------

----	ถี่ถี่ถี่	--- ถี่	ถี่ฟ - ฟ	--- ม	--- ร	----	----
------	-----------	---------	----------	-------	-------	------	------

- ถี่ - ถี่	--- ฟ	--- ร	--- ค	- ฟถี่ถี่	ชลดค	ทลชล	ทรคท
-------------	-------	-------	-------	-----------	------	------	------

----	----	รคทคร	ฟรคท	- ฟถี่ถี่	ฟถี่ถี่	ถี่ถี่ฟ	- ฟ - ถี่
------	------	-------	------	-----------	---------	---------	-----------

กลับต้น

รอบหลังลง

ถี่ถี่ถี่	ฟถี่ถี่	- ร - ม	- ฟ - ถี่
-----------	---------	---------	-----------

ท่อน 2

----	----	--- ถี่	- ถี่ถี่	--- ค	- ร - -	ถี่ถี่ฟรฟ	- ถี่ - -
------	------	---------	----------	-------	---------	-----------	-----------

----	--- ถี่	- ถี่ถี่	- ถี่ - ถี่	ฟรคท	รคทช	คทชฟ	ถี่ถี่ฟ
------	---------	----------	-------------	------	------	------	---------

ถี่ถี่ถี่	- ร - ค	- ท - ฆ	- ท - ค	รรรร	- ฆ - ร	ฟรฟค	- ร - ฟ
-----------	---------	---------	---------	------	---------	------	---------

ถี่ถี่ถี่	- ร - ค	ฟถี่ฟ	- ค - ท	- ฟถี่ถี่	- ถี่ถี่	ถี่ถี่ฟ	- ฟ - ถี่
-----------	---------	-------	---------	-----------	----------	---------	-----------

กลับต้น

เพลงมอญรำดาบ ทางอาจารย์มนตรี ตราโมท

ท่อน 1

- ฟซัถ์	- ซัซัซั	- ท --	- ด - ร	- ซ - ซั	พร - ด	- ฟ - ถั	ซัท --
---------	----------	--------	---------	----------	--------	----------	--------

ซลทค	รดทล	ซฟซัถ์	ซลทค	- รร	พร - ซ	ถัฟซัถ์	- ซั - ร
------	------	--------	------	------	--------	---------	----------

--- ฟ	--- ซั	- ถัซัฟ	- ร --	- ถัซัฟ	- ด - ร	- รพร	คท --
-------	--------	---------	--------	---------	---------	-------	-------

พร-ด	- ฟ - ถั	ซัถัซัท	-----	รซรค	- ท - ถ	ซฟซัถ์	ฟซัซัซั
------	----------	---------	-------	------	---------	--------	---------

กลับต้น

ท่อน 2

- มรด	รมฟซั	ซัซัซัซั	- ซั - ซั	มมรม	ซัคคค	ซครม	ฟซั --
-------	-------	----------	-----------	------	-------	------	--------

- ร - ร	--- ซั	--- ฟ	- ซั --	- ร - ซั	- ฟ - ซั	- ท - ค	- ร - ฟ
---------	--------	-------	---------	----------	----------	---------	---------

--- ซ	-----	ถัซัฟซั	ลทคร	- ครม	- ร - ซ	- ร - ซั	พรคร
-------	-------	---------	------	-------	---------	----------	------

--- ท	--- ค	-- ซค	ซท --	รซรค	- ท - ถ	ซฟซัถ์	ฟซัซัซั
-------	-------	-------	-------	------	---------	--------	---------

กลับต้น

2. บทเพลงฝึกหัดสี่ซอด้วงประเภทเพลงเถา

เพลงมอญรำดาบ เถา ทางอาจารย์มนตรี ตราโมท

สามชั้น ท่อน 1

--- ฟ	--- ช	- ล - -	รดล - ช	ซัฟร ฟช	- ท - ค	รครช	ลัฟ - ร
-------	-------	---------	---------	---------	---------	------	---------

- ช - ช	--- ฟ	--- ร	--- ค	- ท - ล	ชฟชล	ชลทร	- ค - ท
---------	-------	-------	-------	---------	------	------	---------

- รฟช	- ท - ค	- ร - ค	- ท - ล	คชฟ	มฟชล	ทคทล	ชลทค
-------	---------	---------	---------	-----	------	------	------

- ร - ร	--- ฟ	- ลัฟ	- ร - ค	รคทล	ชลทค	รคทค	ฟรรร
---------	-------	-------	---------	------	------	------	------

ชชฟช	ลัฟร	ชัฟรฟ	ชัฟรด	รคทล	ชลทค	รคทค	รฟ - ร
------	------	-------	-------	------	------	------	--------

- ชฟช	ลัฟร	ลัฟ รฟ	ชัฟรด	รคทล	ชลทค	ชลท คร	- ค - ท
-------	------	--------	-------	------	------	--------	---------

----	----	- ค - ร	- ค - ช	ลชฟค	- ฟ - ช	- ค - ช	- ล - ท
------	------	---------	---------	------	---------	---------	---------

--- ฟ	--- ร	--- ค	--- ท	--- ล	--- ช	ฟชลัฟ	ลัฟ - ช
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------

กลับต้น

สามชั้น ท่อน 2

- มรค	รรมฟช	ชชชชช	- ช - ช	- ร - ค	- ท - -	ล - ชล	ฟช - ช
-------	-------	-------	---------	---------	---------	--------	--------

--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ม	รครม	- ฟ - ช	----	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	------	------

--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ช	- ร - ช	ฟช - ท	----	----
-------	-------	-------	-------	---------	--------	------	------

ชลทค	รคทล	ชฟชล	ชลทค	- รร	ฟร - ช	ลัฟชล	- ช - ร
------	------	------	------	------	--------	-------	---------

--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ฟ	--- ท	-- รค	ทค - ร
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

--- ลี	--- ษ์	--- ฟ	- ร --	- ช --	ฟร - ฟ	-- คร	- ค - ท
--------	--------	-------	--------	--------	--------	-------	---------

----	----	- ค - ร	- ค - ช	ลชฟค	- ฟ - ษ์	- ค - ช	- ล - ท
------	------	---------	---------	------	----------	---------	---------

--- ฟ	--- ร	--- ค	--- ท	--- ล	--- ษ์	ฟษ์ลีษ์	ลีฟ - ษ์
-------	-------	-------	-------	-------	--------	---------	----------

กลับต้น

สองชั้น ท่อน 1

- ฟษ์ลี	- ษ์ษ์ษ์	- ท --	- ค - ร	- ช - ษ์	ฟร - ค	- ฟ - ลี	ษ์ท --
---------	----------	--------	---------	----------	--------	----------	--------

ชลทค	รดทล	ชฟษ์ลี	ชลทค	- รร	ฟร - ช	ลีฟษ์ลี	- ษ์ - ร
------	------	--------	------	------	--------	---------	----------

--- ฟ	--- ษ์	- ลีฬ	- ร --	- ลีฬ	- ค - ร	- รฟร	คท --
-------	--------	-------	--------	-------	---------	-------	-------

ฟร - ค	- ฟ - ลี	ฬลีฬท	----	รชรด	- ท - ล	ชฟฬลี	ฬฬฬฬ
--------	----------	-------	------	------	---------	-------	------

กลับต้น

สองชั้น ท่อน 2

- มรด	รฝฬ	ฬฬฬฬ	- ฬ - ฬ	มมรฝ	ฬคคค	ชครฝ	ฬฬ --
-------	-----	------	---------	------	------	------	-------

- ร - ร	--- ฬ	--- ฟ	- ฬ --	- ร - ฬ	- ฟ - ฬ	- ท - ค	- ร - ฟ
---------	-------	-------	--------	---------	---------	---------	---------

--- ช	----	ลีฬฬ	ลทค	- ครฝ	- ร - ช	- ร - ฬ	ฟค
-------	------	------	-----	-------	---------	---------	----

--- ท	--- ค	-- ชค	ชท --	รชรด	- ท - ล	ชฟฬลี	ฬฬฬฬ
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	------

กลับต้น

ชั้นเดียว ท่อน 1

ชลชช	รพรร	ครคค	ทคทท	คทลช	คชลท	คตทค	รช้พร์
------	------	------	------	------	------	------	--------

ชลชช	รพรร	ครคค	ทคทท	- ฟ - ช้	- ล - ท	ครคท	- ล - ช
------	------	------	------	----------	---------	------	---------

กลับต้น

ชั้นเดียว ท่อน 2

ชลชช	รמר	ช้ครม	รμφช้	รคทล	ชลทค	ทครช้	ล้ช้พร์
------	-----	-------	-------	------	------	-------	---------

ชลชช	รพรร	ครคค	ทคทท	รทคร	พรดท	ฟช้ลท	คทลช
------	------	------	------	------	------	-------	------

กลับต้น

ถูกหมด

ชชชช	- ร - ร	คคคค	- ร - ร	คคคค	- ท - ท	คคคค	- ร - ร
------	---------	------	---------	------	---------	------	---------

คท - ค	ทช - ท	ชฟ - ช้	พร์ - ร	ฟช้ - ฟ	ช้ท - ช	ทค - ท	คร - -
--------	--------	---------	---------	---------	---------	--------	--------

อาจารย์วรยศ สุขสายชล

เมื่อผู้เรียนสามารถสืงสายเปล่าซอด้วงและหัดตีเพลงแรกสำหรับหัดตีซอด้วงได้แล้ว เพลงที่อาจารย์วรยศจะสอนต่อมาก็คือเพลงประเภทสองชั้นและเพลงเถา ซึ่งอาจารย์วรยศกล่าวว่า “ครูจะสอนเพลง 2 ชั้น ง่าย ๆ ก่อน เพลงที่ไม่ใช้นิ้วก็ง่ายเลยจะดีมาก ครูสอนเพลงลาวครวญ สองชั้นให้นักเรียนที่เริ่มเรียน เมื่อสีไม้เพี้ยนแล้วครูจึงต่อเพลงเถาให้” (วรยศ สุขสายชล, สัมภาษณ์, 17 ส.ค. 2548) โดยเพลงที่อาจารย์วรยศสอนมี เพลงลาวครวญ เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา และเพลงพราหมณ์คีคน้ำเต้าเถา

1. บทเพลงฝึกหัดตีซอด้วงประเภทเพลง สองชั้น

หมายเหตุ เสียง ซ้ หมายถึง เสียงโน้ตตัวซอลสายเอก

เสียง ล้ หมายถึง เสียงโน้ตตัวลาสายเอก

เพลงลาวครวญ

ท่อนเดียว

----	----	- ซ้ - ม	รครม	----	ชลดร	- ค - ม	รรรร
------	------	----------	------	------	------	---------	------

--- ซ	- ซซซ	ลซมซ้	- ล - ค	--- ค	- คคค	รมซ้	รคมร
-------	-------	-------	---------	-------	-------	------	------

กลับต้น

2. บทเพลงฝึกหัดตีซอด้วงประเภทเพลงเถา

เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา

สามชั้น ท่อน 1

--- ร	--- ม	--- ฟ	--- ซ้	- ล้ - ซ้	- ฟมร	ครมฟ	- ซ้ - ม
-------	-------	-------	--------	-----------	-------	------	----------

----	----	รครม	- ฟ - ซ้	- ซ้ - ร	- มฟซ้	ล้ซ้ฟซ้	ลทซล
------	------	------	----------	----------	--------	---------	------

----	--- ค	--- ร	--- ฟ	----	ซ้ฟมร	มรคร	มฟซ้ล้
------	-------	-------	-------	------	-------	------	--------

รคลซ	----	คลซฟ	----	ซ้ฟมร	----	ครมฟ	- ม - ร
------	------	------	------	-------	------	------	---------

กลับต้น

สามชั้น ท่อน 2

----	----	- ษ์ - ษ์	--- ม	-- รม	รดทค	ทลชล	ทกรม
------	------	-----------	-------	-------	------	------	------

----	----	ลัษัษั	ษ์ษ์ฟฬ	ฟฬมฬ	มมรม	รรคร	คคทค
------	------	--------	--------	------	------	------	------

--- ช	--- ค	--- ช	--- ฟ	ฬฬมฬ	ษ์ลั - ษ์	----	----
-------	-------	-------	-------	------	-----------	------	------

--- ค	--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ม	--- ร	กรมฬ	- ม - ร
-------	-------	-------	-------	-------	-------	------	---------

กลับต้น

สองชั้น ท่อน 1

----	รมฬฬ	--- ร	--- ม	รกรม	- ฟ - ฬ	ลัฬฬฬ	ลทชล
------	------	-------	-------	------	---------	-------	------

----	คคฬฬ	ฬฬมฬ	- ฬ - ลั	-- ฬลั	ฬฬ - ฬ	ฬมรม	-- คร
------	------	------	----------	--------	--------	------	-------

กลับต้น

สองชั้น ท่อน 2

----	----	ชลชค	- ร - ม	-- รม	รค - ร	มรคร	คท - ค
------	------	------	---------	-------	--------	------	--------

-- ชช	- ค --	- ฬ - ฟ	- ฟฬฬ	-- ฬลั	ฬฬ - ฬ	ฬมรม	-- คร
-------	--------	---------	-------	--------	--------	------	-------

กลับต้น

ชั้นเดียว ท่อน 1

- ร - ร	รมฬฬ	ลัฬฬฬ	ลทชล	- ลล -	ชฬมฬ	- ฟฬ -	มรคร
---------	------	-------	------	--------	------	--------	------

กลับต้น

ชั้นเดียว ท่อน 2

- ร - ร	มกรม	- มม -	ฬั่มรค	- คค -	ฬัคฬฬ	- มร -	มรคร
---------	------	--------	--------	--------	-------	--------	------

กลับต้น

ถูกหมด

รร --	รร --	รร --	รร --	มร - ค	ทค - ค	ทค - ร	มร - ม
-------	-------	-------	-------	--------	--------	--------	--------

รม - ร	คท - ท	ลท - ท	ลช - ช	รช - ล	ทค - ค	ทค - ร	มร --
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-------

เพลงพราหมณ์ดีคนำเต้าเถา

สามชั้น

- ล - ช	- ฟ - ร	ลชฟ คร	-ค-ร-ค-ท	- ร - ฟ	- ช - ท	- ค - ร	ฟชฟมรคร
---------	---------	--------	----------	---------	---------	---------	---------

--- ช	--- ล	--- ช	--- ร	--- ม	รรรร	ช้ดรม	รมฟช้
-------	-------	-------	-------	-------	------	-------	-------

ครมฟ	มฟช้ล	ฟช้รม	ฟล้ช้ฟ	มรคช	- ค - ฟ	- ม ล้ช้ฟ	- ม - ร
------	-------	-------	--------	------	---------	-----------	---------

ฟช้ฟร	----	ฟช้ฟค	----	รคทค	รฟ - ร	- ค - ร	----
-------	------	-------	------	------	--------	---------	------

ช้ล้ช้ฟ	มรรร	ชลทค	ชททท	ลชคช	ลทคค	ทครท	ลทคร
---------	------	------	------	------	------	------	------

ครฟช	ล้ช้ฟร	ช้ฟล้ช้	ฟรคท	คทลท	ครฟค	- ท - ค	----
------	--------	---------	------	------	------	---------	------

รฟรช	รช้ฟร	ฟทรค	ทลชล	ทคทล	ทรคท	ลชคช	คทลช
------	-------	------	------	------	------	------	------

คคคช	----	คคชฟ	----	ช้ฟมฟ	ช้ล้ - ช้	- ฟ - ช้	----
------	------	------	------	-------	-----------	----------	------

กลับต้น

สองชั้น

- ร - ฟ	- ช - ท	- ค - ช้	ล้ช้ฟ - ร	--- ม	รรรร	- ค - ร	- ฟ - ช้
---------	---------	----------	-----------	-------	------	---------	----------

ฟมรม	ฟล้ช้ฟ	มรคร	ช้ฟมร	----	- ฟ - ร	รรรร	----
------	--------	------	-------	------	---------	------	------

ครฟค	- รคค	-- ลท	ลทคร	ชช้ฟร	- ค - ท	- ร - ค	----
------	-------	-------	------	-------	---------	---------	------

ทลชล	ทรคท	ลทคร	คทลช	- ลี - ษ์	- ฟ - ร	- ลีฬ	รฟ - ษ์
------	------	------	------	-----------	---------	-------	---------

กลับต้น

ชั้นเดียว

รฟฬ	- ทคร	- รคร	ฟฬ --	ลีฬ	- ฟ - ร	ฟรคท	คร --
-----	-------	-------	-------	-----	---------	------	-------

ชฬฟ	ฟรคท	คทลท	รค --	ทรคท	คทลช	ลีฬ	ฟฬ --
-----	------	------	-------	------	------	-----	-------

กลับต้น

ถูกหมด

- ฟ - ฟ	ฬลี --	- ช - ช	ลท --	- ล - ล	ทค --	- ท - ท	คร --
---------	--------	---------	-------	---------	-------	---------	-------

ฟท --	คร --	ฟท --	คร --	ฟรคท	คท --	ฟทคร	คร --
-------	-------	-------	-------	------	-------	------	-------

ฟฟฟ	- ร - ร	คคคค	- ท - ท	ฟฟฟ	- ท - ท	คคคค	- ร - ร
-----	---------	------	---------	-----	---------	------	---------

ฟรคท	คท --	รคทช	ทช --	คทชฟ	ฬฟ --	ทชฟ	ฟร --
------	-------	------	-------	------	-------	-----	-------

ครฟฬ	ฬฬ --	ทฟฬ	ชท --	คชทค	ทค --	รทคร	คร --
------	-------	-----	-------	------	-------	------	-------

ตารางเปรียบเทียบ

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากศิลปินต้นแบบทั้งสามท่าน ซึ่งได้แก่ อาจารย์เบ็ญจรงค์ ธนโกเศศ อาจารย์เฉลิม ม่วงแพศรี และอาจารย์วรยศ สุขสายชล ซึ่งผู้วิจัยได้พบความแตกต่างของอาจารย์ทั้งสามท่าน ในเรื่องของการสอนลีขอดังเพลงสองชั้น และเพลงเถา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำเป็นตารางเปรียบเทียบ เพื่อได้แสดงว่าความแตกต่างของครูแต่ละท่านต่างกันอย่างไร

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่าง

	อ.เบ็ญจรงค์ ธนโกเศศ	อ.เฉลิม ม่วงแพศรี	อ.วรยศ สุขสายชล
1. เพลงสองชั้น	ดับลาวเจริญศรี -ลาวเล็กตัดสร้อย -ลาวเล่นน้ำ -ลาวกระตูกี่ -ลาวกระแด -ลาวดอกไม้เหนื่อ -ลาวเฉียง -ลาวครวญ -ลาวกระแซ	-มอญรำดาบของเก่า -มอญรำดาบทางครู หลวงประดิษฐไพเราะ ชุดที่ 1 และ 2 -มอญรำดาบทาง ครูมนตรี ตราโมท	-ลาวครวญ
2. เพลงเถา	-นางครวญ เถา	-มอญรำดาบ เถา ทาง ครูมนตรี ตราโมท	-แขกต่อยหม้อ เถา -พราหมณ์ตีค้ำน้ำเต้า เถา

วิเคราะห์ความแตกต่างและผลลัพธ์ที่ได้

1. เพลงที่อาจารย์เบ็ญจรงค์สอนต่อจากเพลงแรกหัดลีขอดัง คือเพลงดับลาวเจริญศรีสองชั้น อาจารย์เบ็ญจรงค์ให้เหตุผลว่า “ควรสอนเพลงที่เด็กนักเรียนเล่นบ่อย ๆ และสามารถบรรเลงร่วมกับผู้อื่นได้” (เบ็ญจรงค์ ธนโกเศศ, สัมภาษณ์, 14 ส.ค. 2548) ดังนั้นเพลงสำเนียงลาวจึงเหมาะที่จะสอนผู้เรียนเพราะทำนองไม่ยุ่งยากซับซ้อน

ข้อดีของการฝึกดับลาวเจริญศรี สองชั้น คือ

1) ในดับลาวเจริญศรีมีเพลงประกอบอยู่ด้วยกัน 8 เพลง ซึ่งในแต่ละเพลงจะมีอารมณ์ของเพลงต่างกันออกไป จึงทำให้ผู้เรียนต้องฝึกหัดลีขเพลงแต่ละเพลงให้ได้ อารมณ์ของเพลงนั้น ๆ

2) ฝึกสมาธิให้ผู้เรียนสามารถจดจำทำนองเพลงต่าง ๆ ให้ได้ และต้องเรียงลำดับเพลงให้ถูกต้องด้วย

- 3) กลุ่มเสียงของเพลงสำเนียงลาวได้แก่ โด เร มี ซอล ลา และไม่มีการเล่นบันไดเสียง จึงทำให้ผู้เรียนสามารถจำเพลงได้ง่ายกว่าเพลงสำเนียงอื่น ๆ
- 4) ทำนองเพลงไม่มีความซับซ้อน สามารถฝึกผู้เรียนสีให้ถูกต้องตามจังหวะได้ง่าย
- 5) คนตรีไทยสากลหรือคนตรีลูกทุ่งนำเอาทำนองเพลงมาแต่งใส่เนื้อร้องเดิม จึงมีบางเพลงที่ทำนองคุ้นหูผู้เรียนบ้าง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจำทำนองเพลงได้เร็วขึ้น
- 6) ในการฝึกบร็อง ทำนองทางเครื่องกับทางร้องใกล้เคียงกัน ผู้เรียนสามารถฝึกบร็องได้โดยสังเกตจากทำนองร้องของนักร้อง
- 7) การบรรเลงทำนอง ผู้เรียนฝึกการลากคันทันซักรั้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ
- 8) เมื่อบรรเลงรวมวง ผู้เรียนสามารถสีร่วมวงได้ดี เพราะมีทำนองที่คล้ายกันทั้งวง จึงเหมาะกับผู้ที่ยังไม่แม่นจังหวะเวลาบรรเลงรวมวง
- 9) ผู้เรียนฝึกสะบัดคันทันซักรั้งในบางเพลง เพราะมีบางเพลงต้องสะบัดคันทันซักรั้งจึงทำให้เพลงน่าฟังขึ้น
- 10) ในเพลงลาวกระแต จะมีช่วงทำนองที่เป็นจังหวะยกที่ไม่ลงกับจังหวะของฉิ่ง ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนหัดตีการลักจังหวะ
- 11) ผู้เรียนได้รู้ระเบียบวิธีการบรรเลงเพลงดับลาวเจริญศรี สองชั้น

ข้อเสียของการฝึกดับลาวเจริญศรี สองชั้น คือ

- 1) ดับเพลงลาวเจริญศรี มีจำนวนเพลงยาวมากเกินไป ซึ่งไม่เหมาะกับผู้ที่เริ่มหัดเรียนสีซอด้วง อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องจำบทเพลงหลาย ๆ เพลงให้ครบทั้งดับ บางครั้งอาจจำสับสนว่าเพลงไหนมาก่อนเพลงไหนมาทีหลัง
- 2) ในปัจจุบันเพลงดับลาวเจริญศรี สองชั้น มักไม่คุ้นหูกับผู้เริ่มหัดเรียนคนตรีไทยใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการจดจำทำนองเพลงมากขึ้น
- 3) เพลงที่มีทำนองจังหวะยก อาจจะยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มเรียนคนตรีไทย
- 4) การตีสะบัดคันทันซักรั้ง อาจจะยากเกินไปสำหรับผู้เรียนที่เพิ่งเริ่มหัดสีซอด้วง

เพลงที่อาจารย์เฉลิมสอนต่อจากเพลงแรกหัดสีซอด้วงคือ เพลงมอญรำดาบ สองชั้น แต่มีผู้ประพันธ์ไว้มี 4 ทางได้แก่ มอญรำดาบ สองชั้นของเก่า มอญรำดาบ สองชั้นของครูหลวงประดิษฐไพเราะ มอญรำดาบ สองชั้นของครูมนตรี ตราโมท อาจารย์เฉลิมให้เหตุผลว่า เพลงมอญเป็นเพลงที่มีสำเนียงไพเราะและมีเทคนิคลูกเล่นที่ซ่อนอยู่ในเพลง ส่วนที่ให้ต่อทั้ง 4

ทางนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบเห็นว่าเพลงมอญรำดาบที่ครูแต่ละท่านแต่งมีสำนวนและความไพเราะอย่างไร

ข้อดีของการฝึกเพลงมอญรำดาบ สองชั้น คือ

- 1) ผู้เรียนได้เห็นความแตกต่างของท่านองเพลงมอญรำดาบทั้ง 4 ทาง ทั้ง ๆ ที่เป็นเพลงเดียวกัน แต่มีผู้ประพันธ์เพลงหลายคน
- 2) การบรรเลงท่านอง ผู้เรียนฝึกการลากคันชักทั้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ
- 3) เพลงมอญรำดาบ สองชั้น จะมีช่วงท่านองที่เป็นจังหวะยกที่ไม่ลงกับจังหวะของฉิ่ง ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนหัดตีการลักจังหวะ
- 4) เพลงมอญรำดาบ สองชั้นมีการสะบัดคันชัก ซึ่งผู้เรียนต้องฝึกสะบัดคันชัก
- 5) เพลงมอญรำดาบ สองชั้นของเก่า มีการเปลี่ยนรายละเอียดของท่านอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถแตกทางการบรรเลงของเพลงได้
- 6) เพลงสำเนียงมอญ ฝึกให้ผู้เรียนสีท่วงท่านองที่โศกซำมสายไปมาให้แม่นยำเสียงไม่เพี้ยน
- 7) เพลงมอญรำดาบ สองชั้นทางครูหลวงประดิษฐไพเราะชุดที่ 1 และ 2 ตอนที่ 1 มีการเปลี่ยนท่านองตอนลง ฝึกให้ผู้เรียนหัดแปลงท่านองเพลง
- 8) การบรรเลงเพลงมอญมีเทคนิคการรูดสาย เพื่อให้เสียงมีความเชื่อมต่อกันเหมือนเสียงของนักร้อง ฝึกให้ผู้เรียนสีสำเนียงของเพลงให้ได้
- 9) ถ้ามีการร้องประกอบการบรรเลง ฝึกให้ผู้เรียนหัดสีรับร้องและส่งร้อง

ข้อเสียของการฝึกเพลงมอญรำดาบ สองชั้น คือ

- 1) ความแตกต่างของท่านองเพลงมอญรำดาบทั้ง 4 ทาง อาจทำให้ผู้เรียนสับสนได้ว่าทำไมเพลงเดียวกันทำไมไม่มีท่านองเดียว หรือทำไมไม่ตั้งชื่อเพลงใหม่เพื่อจะได้ไม่จำสับสน
- 2) เพลงที่มีท่านองจังหวะยก อาจจะยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรีไทย
- 3) การสีสะบัดคันชัก อาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนที่เพิ่งเริ่มหัดสีซอด้วง
- 4) ท่านองเพลงมีลูกเล่นและการรูดสายเพื่อให้เกิดสำเนียงมอญ จึงอาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนฝึกหัดเริ่มแรก
- 5) ผู้เรียนอาจมีความสับสน ถ้าต่อเพลงเดียวกันแต่มีหลาย ๆ ทางพร้อมกัน
- 6) ในปัจจุบันเพลงมอญรำดาบ สองชั้น มักไม่คุ้นหูกับผู้เริ่มหัดเรียนดนตรีไทยใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการจดจำท่านองเพลงมากขึ้น

7) เพลงมอญรำคาบ สองชั้นของเก่า รายละเอียดของทำนองแต่ละเครื่องมีความแตกต่างกัน เพราะทำนองของเพลงเปิดโอกาสให้ตกแต่งลูกกลอนเพลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้ จึงอาจทำให้ผู้เรียนสับสนกับทำนองเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่ทำนองไม่เหมือนกับซอด้วง

8) ทำนองทางร้องกับทางเครื่องไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องฝึกบาร้องให้แม่นยำซึ่งต้องใช้เวลา

เพลงที่อาจารย์วรยศสอนต่อจากเพลงแรกหัดสี่ซอด้วงคือเพลงลาวครวญ สองชั้น อาจารย์วรยศให้เหตุผลว่าที่ครูต่อเพลงลาวครวญ สองชั้น เพราะเพลงมีความง่ายในการฝึกและมีทำนองที่สั้นเหมาะกับคนที่เริ่มหัดเรียน

ข้อดีของการฝึกเพลงลาวครวญ สองชั้น คือ

1) เพลงลาวครวญ สองชั้น เป็นบทเพลงสั้น ๆ ที่ผู้หัดเรียนสามารถจดจำได้ง่าย และมีความคุ้นหู ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจดจำทำนองและจังหวะได้เร็วขึ้น

2) กลุ่มเสียงของเพลงสำเนียงลาวได้แก่ โด เร มี ซอล ลา และไม่มีการเล่นบันไดเสียง จึงทำให้ผู้เรียนสามารถจำเพลงได้ง่ายกว่าเพลงสำเนียงอื่น ๆ

3) ทำนองเพลงไม่มีความซับซ้อน สามารถฝึกผู้เรียนสี่ให้ถูกต้องตามจังหวะได้ง่าย

4) คนตรีไทยสากลหรือคนตรีลูกทุ่งนำเอาทำนองเพลงมาแต่งใส่เนื้อร้องเต็ม จึงมีทำนองคุ้นหูผู้เรียนบ้าง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจำทำนองเพลงได้เร็วขึ้น

5) การฝึกบาร้อง ทำนองทางเครื่องกับทางร้องใกล้เคียงกัน ผู้เรียนสามารถฝึกบาร้องได้โดยสังเกตจากทำนองร้องของนักร้อง

6) การบรรเลงทำนอง ผู้เรียนฝึกการลากคันทันซ้ทั้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ

7) เมื่อบรรเลงรวมวง ผู้เรียนสามารถสีร่วมวงได้ดี เพราะมีทำนองที่เหมือนกันทั้งวง จึงเหมาะกับผู้ที่ยังไม่แม่นยำจังหวะเวลาบรรเลงรวมวง

8) ทำนองเพลงลาวครวญ สองชั้นที่อาจารย์วรยศสอนไม่มีโน้ตเสียงลาสูง ซึ่งทำให้ผู้เรียนเริ่มแรกไม่ต้องเหยียดนิ้วก้อยซึ่งจะทำให้นิ้วอื่น ๆ ไหลตามลงมาด้วย

9) เพลงลาวครวญ สองชั้น มีท่วงทำนองที่ค่อนข้างเศร้า ผู้เรียนต้องฝึกสี่ซอให้เข้าถึงอารมณ์ของเพลง

ข้อเสียของการฝึกเพลงลาวครวญ สองชั้น คือ

1) เพลงลาวครวญ สองชั้น มีท่วงทำนองที่ค่อนข้างเศร้า ดังนั้นผู้เรียนต้องใช้เวลาฝึกสัปดาห์เพื่อให้ได้อารมณ์ของเพลง

2. เมื่อผู้เรียนสามารถตีเพลงประเภทสองชั้นได้ดีแล้ว อาจารย์ทั้ง 3 ท่านจะสอนเพลงเถาให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดเพลงที่มีอัตราจังหวะต่าง ๆ ตั้งแต่ช้า ปานกลาง และเร็ว ซึ่งมีอยู่ในประเภทเพลงเถา อาจารย์เบญจรงค์สอนเพลงนางครวญเถา อาจารย์เบญจรงค์ให้เหตุผลว่า “เพลงนี้มีความไพเราะและเป็นที่ยอมรับกันมากเพลงหนึ่ง เพลงนี้ครูมนตรี ตราโมทแต่งไว้ครูชอบเพลงที่ครูมนตรีแต่ง เพราะทุกเพลงเลย” (เบญจรงค์ ธนโกเศศ, สัมภาษณ์, 14 ส.ค. 2548)

ข้อดีของการฝึกเพลงนางครวญเถา คือ

1) เพลงนางครวญ สามชั้น เป็นเพลงบรรเลงเก็บ ฉะนั้นความถี่ของพยางค์เสียงจึงเท่ากัน เมื่อผู้เรียนตีเพลงนี้จะทำให้ฝึกในเรื่องจังหวะความห่างของเสียงโน้ตแต่ละตัว

2) เพลงทำนองบรรเลงเก็บ ฝึกการกดไล่นิ้วสายซอด้วง เพื่อให้ผู้เรียนจดจำว่าเสียงที่ต้องการสืออยู่นิ้วไหน สายเอกหรือสายทุ้ม

3) ทำนองอัตราจังหวะ สามชั้น ฝึกประสาทการรับฟังเมื่อบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีไทยชนิดอื่น เพราะเป็นเพลงประเภททางเก็บจึงสามารถทำทางของแต่ละเครื่องเมื่อผู้บรรเลงร่วมกับวงจึงฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิในการบรรเลงทางของตน

4) ในการขึ้นทำนอง ผู้เรียนฝึกลากคันทิ้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ

5) ฝึกสมาธิให้ผู้เรียนสามารถจดจำทำนองเพลงในอัตราจังหวะต่าง ๆ ให้ได้ และต้องเรียงตามลำดับอัตราจังหวะให้ถูกต้องด้วย

6) ทำนองในอัตราจังหวะ สองชั้นและชั้นเดียว เป็นเพลงบังคับทาง เมื่อบรรเลงรวมวง ผู้เรียนสามารถสีรวมวงได้ดี เพราะมีทำนองที่คล้ายกันทั้งวง จึงเหมาะกับผู้ที่ยังไม่แม่นจังหวะเวลาบรรเลงรวมวง

7) ผู้เรียนฝึกสะบัดคันทิ้งในอัตราจังหวะ สองชั้น ท่อนที่ 1

8) ในเพลงนางครวญ สองชั้น ท่อนที่ 2 มีทำนองที่เป็นจังหวะยกที่ไม่ลงกับจังหวะของฉิ่ง ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนหัดตีการลักจังหวะ

9) ท่อนลูกหมด ฝึกให้ผู้เรียนหัดตีลูกเหลื่อม

10) ผู้เรียนได้ฝึกหัดสือขอในอัตราจังหวะ สามชั้น สองชั้นและชั้นเดียวจนครบเถา

11) ผู้เรียนได้รู้ระเบียบและวิธีการบรรเลงเพลงนางครวญเถา

12) ถ้ามีการร้องประกอบการบรรเลง ฝึกให้ผู้เรียนหัดสือรับร้องและส่งร้อง

ข้อเสียของการฝึกเพลงนางครวญ เถา คือ

- 1) ในปัจจุบันเพลงนางครวญ เถา ไม่คุ้นหูกับผู้เริ่มหัดเรียนดนตรีไทยใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการจดจำทำนองเพลงมากขึ้น
- 2) ผู้ที่เรียนดนตรีไทยเริ่มแรก จะไม่เข้าใจในเรื่องของศัพท์ดนตรีและเทคนิคการบรรเลง ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรี
- 3) รายละเอียดของทำนองแต่ละเครื่องมีความแตกต่างกัน เพราะทำนองของเพลงเปิดโอกาสให้ตกแต่งลูกกลอนเพลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้ จึงอาจทำให้ผู้เรียนสับสนกับทำนองเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่ทำนองไม่เหมือนกับซอด้วง
- 4) ผู้ที่เริ่มเรียนดนตรีไทยยังไม่สามารถที่จะบรรเลงลูกเหลี่ยมได้ เพราะต้องอาศัยประสบการณ์และความแม่นยำของจังหวะ
- 5) เพลงที่มีทำนองจังหวะขกหรือลักจังหวะ อาจยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรีไทย
- 6) การสี่สะบัดคันทัน อาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนที่เพิ่งเริ่มหัดสี่ซอด้วง
- 7) ทำนองทางร้องกับทางเครื่องไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องฝึกรับร้องให้แม่นยำซึ่งต้องใช้เวลา
- 8) เมื่อบรรเลงในอัตราจังหวะชั้นเดียว จังหวะการบรรเลงจะเร็ว ซึ่งผู้ที่เริ่มเรียนไม่สามารถจะสี่ได้ทันก็มักจะล้มเลิกกลางคันซะก่อน

อาจารย์เฉลิมสอนเพลงมอญรำดาบ เถา ทางของครุมนตรี ตราโมท อาจารย์เฉลิมให้เหตุผลว่า “ที่ครูต่อเพลงนี้ให้ ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็น ว่า ดอนเป็นเพลงสองชั้นเป็นรูปแบบหนึ่ง พอเป็นเพลงเถาก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง แล้วทางของครุมนตรีก็นำเนียงมอญที่เพราะมาก พอฟังก็รู้ว่า เป็นเพลงมอญ อีกอย่างครูก็ชอบเพลงสำเนียงนี้ด้วย มันมีลูกเล่นด้วยเพลงพวกนี้” (เฉลิม ม่วงแพศรี, สัมภาษณ์, 18 ส.ค. 2548)

ข้อดีของการฝึกเพลงมอญรำดาบ เถา คือ

- 1) เพลงมอญรำดาบ เถา เป็นเพลงบรรเลงเก็บและบรรเลงกรอ ฝึกให้ผู้เรียนหัดลากคันทันทั้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ
- 2) ผู้เรียนได้ฝึกสะบัดคันทัน
- 3) เพลงมอญรำดาบ เถา เป็นเพลงบังคับทาง เมื่อบรรเลงรวมวงผู้เรียนสามารถสีร่วมวงได้ดีเพราะมีทำนองที่คล้ายกันทั้งวง จึงเหมาะกับผู้ที่เริ่มเรียนและยังไม่แม่นยำจังหวะเวลาบรรเลงรวมวง
- 4) เพลงมอญรำดาบ เถา จะมีช่วงทำนองที่เป็นจังหวะขกที่ไม่ลงกับจังหวะของฉิ่ง ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนหัดสี่การลักจังหวะ

- 5) เพลงสำเนียงมอญ ฝึกให้ผู้เรียนตีท่วงทำนองที่โคดข้ามสายไปมาให้แม่นยำ เสียงไม่เพี้ยน
- 6) การบรรเลงเพลงมอญมีเทคนิคการรูดสาย เพื่อให้เสียงมีความเชื่อมต่อกัน เหมือนเสียงของนักร้อง ฝึกให้ผู้เรียนตีสำเนียงของเพลงได้
- 7) ฝึกสมาธิให้ผู้เรียนสามารถจดจำทำนองเพลงในอัตราจังหวะต่าง ๆ ให้ได้ และต้องเรียงตามลำดับอัตราจังหวะให้ถูกต้องด้วย
- 8) ท่อนลูกหมด ฝึกให้ผู้เรียนหัดตีลูกเหลื่อม
- 9) ผู้เรียนได้ฝึกหัดสีซอในอัตราจังหวะ สามชั้น สองชั้นและชั้นเดียวจนครบเถา
- 10) ผู้เรียนได้รู้ระเบียบและวิธีการบรรเลงเพลงมอญรำดาบ เถา
- 11) ถ้ามีการร้องประกอบการบรรเลง ฝึกให้ผู้เรียนหัดตีรับร้องและส่งร้อง

ข้อเสียของการฝึกเพลงมอญรำดาบ เถา คือ

- 1) ในปัจจุบันเพลงมอญรำดาบ เถา ไม่คุ้นหูกับผู้ที่เริ่มหัดเรียนดนตรีไทยใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการจดจำทำนองเพลงมากขึ้น
- 2) ผู้ที่เรียนดนตรีไทยเริ่มแรก จะไม่เข้าใจในเรื่องของศัพท์ดนตรีและเทคนิคการบรรเลง ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรี
- 3) ผู้ที่เริ่มเรียนดนตรีไทยยังไม่สามารถที่จะบรรเลงลูกเหลื่อมได้ เพราะต้องอาศัยประสบการณ์และความแม่นยำของจังหวะ
- 4) เพลงที่มีทำนองจังหวะชกหรือลักจังหวะ อาจยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรีไทย
- 5) การสีสะบัดคันชัก อาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนที่เพิ่งเริ่มหัดสีซอด้วง
- 6) ทำนองทางร้องกับทางเครื่องไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องฝึกรับร้องให้แม่นยำซึ่งต้องใช้เวลา
- 7) ทำนองเพลงมีลูกเล่นและการรูดสายเพื่อให้เกิดสำเนียงมอญ จึงอาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนฝึกหัดเริ่มแรก
- 8) เมื่อบรรเลงในอัตราจังหวะชั้นเดียว จังหวะการบรรเลงจะเร็ว ซึ่งผู้ที่เริ่มเรียนไม่สามารถจะสีได้ทันก็มักจะล่นเสียกลางคัน

อาจารย์วรัชศสอนเพลงแขกต๋อยหม้อ เถา และเพลงพราหมณ์ดีคน้ำเต้า เถา ซึ่งเป็นเพลง เถาทั้ง 2 เพลง อาจารย์วรัชศได้ให้เหตุผลว่า

“พอนักเรียนสีเพลงลาวครวญได้ดีแล้ว เพลงเถาที่ครูจะต่อให้คือเพลงแขกต๋อยหม้อ ก่อน เพราะท่วงทำนองเป็นเพลงลากเสียงยาวสั้นและทำนองเพลงเป็นแบบค้อย ๆ ใต้เสียงขึ้นและลง ซึ่งฝึกให้นักเรียนสามารถฟังเสียงที่ตนเองสีได้ว่าเพี้ยนหรือไม่ เมื่อนักเรียนสีเพลงแขกต๋อยหม้อได้ดีแล้ว ครูจะสอนเพลงพราหมณ์ดีคน้ำเต้า เถา เพราะเพลงนี้ฝึกให้นักเรียนใช้นิ้วก้อยเสียงลาสูง” (วรัชศ สุขสาขชล, สัมภาษณ์, 17 ส.ค. 2548)

ข้อดีของการฝึกเพลงแขกต๋อยหม้อ เถา คือ

- 1) เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา เป็นเพลงบรรเลงเก็บและบรรเลงกรอ ฝึกให้ผู้เรียนหัด ลากคันชักทั้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ
- 2) เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา เป็นเพลงบังคับทิศทาง เมื่อบรรเลงรวมวง ผู้เรียน สามารถสีรวมวงได้ดีเพราะมีทำนองที่คล้ายกันทั้งวง จึงเหมาะกับผู้ที่เริ่มเรียนและยังไม่ แม่นจังหวะเวลาบรรเลงรวมวง
- 3) เพลงแขกต๋อยหม้อ เถา จะมีช่วงทำนองที่เป็นจังหวะยกที่ไม่ลงกับจังหวะของ ฉิ่ง ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนหัดสีการลากจังหวะ
- 4) เพลงแขกต๋อยหม้อ มีท่วงทำนองเป็นเพลงลากเสียงยาวสั้นและทำนองเพลง เป็นแบบค้อย ๆ ใต้เสียงขึ้นและลง ซึ่งฝึกให้นักเรียนสามารถฟังเสียงที่ตนเองสีได้ว่าเพี้ยน หรือไม่
- 5) ฝึกสมาธิให้ผู้เรียนสามารถจดจำทำนองเพลงในอัตราจังหวะต่าง ๆ ให้ได้ และต้องเรียงตามลำดับอัตราจังหวะให้ถูกต้องด้วย
- 6) ท่อนลูกหมด ฝึกให้ผู้เรียนหัดสีลูกเหลื่อม
- 7) ผู้เรียนได้ฝึกหัดสีซอในอัตราจังหวะ สามชั้น สองชั้นและชั้นเดียวจนครบเถา
- 8) ผู้เรียนได้รู้ระเบียบและวิธีการบรรเลงเพลงแขกต๋อยหม้อ เถา
- 9) ถ้ามีการร้องประกอบการบรรเลง ฝึกให้ผู้เรียนหัดสีรับร้องและส่งร้อง

ข้อเสียของการฝึกเพลงแขกต๋อยหม้อ เถา คือ

- 1) ในปัจจุบันเพลงแขกต๋อยหม้อ เถา ไม่คุ้นหูกับผู้เริ่มหัดเรียนดนตรีไทย ใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการจดจำทำนองเพลงมากขึ้น
- 2) ผู้ที่เรียนดนตรีไทยเริ่มแรก จะไม่เข้าใจในเรื่องของศัพท์ดนตรีและเทคนิค การบรรเลง ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรี

- 3) ผู้ที่เริ่มเรียนดนตรีไทยยังไม่สามารถที่จะบรรเลงลูกล่อลูกเหลี่ยมได้ เพราะต้องอาศัยประสบการณ์และความแม่นยำของจังหวะ
- 4) เพลงที่มีทำนองจังหวะยกหรือลักจังหวะ อาจยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรีไทย
- 5) ทำนองทางร้องกับทางเครื่องไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องฝึกรับร้องให้แม่นยำซึ่งต้องใช้เวลา
- 6) เมื่อบรรเลงในอัตราจังหวะชั้นเดียว จังหวะการบรรเลงจะเร็ว ซึ่งผู้เริ่มเรียนไม่สามารถจะสีได้ทันก็มักจะลุ่มเสียวกลางคัน

ข้อดีของการฝึกเพลงพราหมณ์คติน้ำเต้าเถา คือ

- 1) เพลงพราหมณ์คติน้ำเต้าเถา เป็นเพลงบรรเลงเก็บและบรรเลงกรอฝึกให้ผู้เรียนหัดลากคันชักทั้งเสียงสั้นและเสียงยาวให้ถูกต้องตามจังหวะ
- 2) ผู้เรียนได้ฝึกสะบัดคันชัก และฝึกการกล้าเสียงโดยสีตัวโน้ตประมาณ 7-8 ตัวต่อหนึ่งคันชัก คล้ายๆเสียงคนร้อง
- 3) ทำนองที่เป็นทางกรอ ผู้เรียนสามารถฝึกสีเข้าวงได้ง่ายเพราะมีทำนองที่คล้ายกัน ส่วนทำนองทางเก็บ ฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิในการบรรเลงทางของตน เพราะเพลงประเภท ทางเก็บสามารถทำทางของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องได้
- 4) ผู้เรียนได้ฝึกสะบัดคันชัก
- 5) เพลงพราหมณ์คติน้ำเต้าเถา จะมีช่วงทำนองที่เป็นจังหวะยกที่ไม่ลงกับจังหวะของฉิ่ง ฝึกให้ผู้เรียนหัดสีการลักจังหวะ
- 6) เพลงพราหมณ์คติน้ำเต้านี้ ฝึกให้ผู้เรียนใช้นิ้วก้อยและท่วงทำนองที่โดดไปมา จะได้ฝึกนิ้วที่กดสายซอและหูเพื่อจะได้สีซอเสียงไม่เพี้ยน
- 7) ฝึกสมาธิให้ผู้เรียนสามารถจดจำทำนองเพลงในอัตราจังหวะต่าง ๆ ให้ได้ และต้องเรียงตามลำดับอัตราจังหวะให้ถูกต้องด้วย
- 8) ท่อนลูกหมด ฝึกให้ผู้เรียนหัดสีลูกเหลี่ยม
- 9) ผู้เรียนได้ฝึกหัดสีซอในอัตราจังหวะ สามชั้น สองชั้นและชั้นเดียวจนครบเถา
- 10) ผู้เรียนได้รู้ระเบียบและวิธีการบรรเลงเพลงพราหมณ์คติน้ำเต้าเถา
- 11) ทำนองในอัตราจังหวะสามชั้น มีลูกล่อให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดสี
- 12) ถ้ามีการร้องประกอบการบรรเลง ฝึกให้ผู้เรียนหัดสีรับร้องและส่งร้อง

ข้อเสียของการฝึกเพลงพราหมณ์คีคน้ำเต้าเถา คือ

- 1) ในปัจจุบันเพลงพราหมณ์คีคน้ำเต้าเถา ไม่คุ้นหูกับผู้เริ่มหัดเรียนดนตรีไทยใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการจดจำทำนองเพลงมากขึ้น
- 2) ผู้ที่เรียนดนตรีไทยเริ่มแรก จะไม่เข้าใจในเรื่องของศัพท์ดนตรีและเทคนิคการบรรเลง ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรี
- 3) ผู้ที่เริ่มเรียนดนตรีไทยยังไม่สามารถที่จะบรรเลงลูกล้อลูกเหลี่ยมได้ เพราะต้องอาศัยประสบการณ์และความแม่นยำของจังหวะ
- 4) เพลงที่มีทำนองจังหวะยกหรือลัดจังหวะ อาจยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มเรียนดนตรีไทย
- 5) การสืบทอดกันชั้ อาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนที่เพิ่งเริ่มหัดสีซอด้วง
- 6) ทำนองทางร้องกับทางเครื่องไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องฝึกรับร้องให้แม่นยำซึ่งต้องใช้เวลา
- 7) เมื่อบรรเลงในอัตราจังหวะชั้นเดียว จังหวะการบรรเลงจะเร็ว ซึ่งผู้ที่เริ่มเรียนไม่สามารถจะสีได้ทันก็มักจะล้มเสียกลางคัน
- 8) รายละเอียดของทำนองแต่ละเครื่องมีความแตกต่างกันเพราะทำนองของเพลงเปิดโอกาสให้ตกแต่งลูกกลอนเพลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้ จึงอาจทำให้ผู้เรียนสับสนกับทำนองเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่ทำนองไม่เหมือนกับซอด้วง
- 9) ทำนองเก็บที่มีลักษณะการเล่นเสียงโคดไปโคดมา อาจทำให้ผู้เรียนต้องเสียเวลาฝึกในการหัดสีโน้ตประเภทนี้

สรุปท้ายบท

บทเพลงต่าง ๆ ที่ใช้สอนสี่ชอด้วงของอาจารย์ทั้ง 3 ท่านได้แก่อาจารย์เบญจรงค์ ทรโกเศศ อาจารย์เฉลิม ม่วงแพศรี และอาจารย์วรยศ สุขสายชลนั้น มีความแตกต่างกัน ซึ่งบทเพลงแต่ละเพลงที่อาจารย์แต่ละท่านสอนต่างก็มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันออกไป บทเพลงประเภทสองชั้นที่อาจารย์ทั้ง 3 ท่านสอนผู้เรียนที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้เริ่มหัดสี่ชอด้วงก็คือ เพลงลาวครวญ สองชั้นที่อาจารย์วรยศสอน เพราะว่าเพลงลาวครวญ สองชั้น เป็นเพลงที่มีทำนองสั้น กลุ่มเสียงอยู่ในช่วงเสียงเพียงออบนและไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ทำนองไม่มีความซับซ้อนจึงง่ายต่อผู้ที่เริ่มหัดสี่ชอด้วง บทเพลงนี้ได้มีผู้นำทำนองไปใส่เนื้อร้องซึ่งเป็นเพลงไทยสากลบ้าง เพลงลูกทุ่งบ้าง อาจจะคุ้นหูผู้เรียนทำให้การจดจำทำนองเพลงของผู้เรียนมีความรวดเร็วมากขึ้น เมื่อผู้เรียนสามารถสี่ชอเพลง ลาวครวญ สองชั้น ได้ดีแล้ว อาจารย์ผู้สอนอาจจะสอนเพลงเพิ่มโดยสอนดับลาวเจริญศรี สองชั้น แบบการสอนของอาจารย์เบญจรงค์ แต่ดับลาวเจริญศรีมีข้อเสียตรงที่ว่ามีบทเพลงมากเกินไป ถ้าสอนแบบทีเดียวมคทั้งดับ ผู้เรียนอาจจะสับสนกับทำนองเพลงในดับ เพราะมีหลายเพลงที่มีทำนองคล้าย ๆ กัน ซึ่งผู้เรียนอาจจำสลับเพลงหรือสลับท่อน บางทีตีเพลงหนึ่งไปออกอีกเพลงหนึ่งก็มี ผู้วิจัยเห็นควรว่าเมื่อผู้เริ่มหัดสี่ชอด้วงสามารถสี่ชอเพลงลาวครวญ สองชั้น ได้ดีแล้ว ควรสอนดับลาวเจริญศรี สองชั้น แต่ให้แบ่งเพลงออกเป็นครึ่งหนึ่งก่อน ให้มีสัก 4 เพลง แล้วสอนผู้เรียนให้ตี 4 เพลงแรกให้ชำนาญก่อน เมื่อผู้เรียนสามารถสี่ 4 เพลงแรกได้ดีแล้ว จึงค่อยสอนสี่ 4 เพลงหลังที่เหลือ ซึ่งจะง่ายกว่าต่อทีเดียวกทั้งดับ และผู้เรียนก็จะไม่สับสนกับทำนองเพลงและลำดับของเพลง

ส่วนการสอนเพลงประเภทเพลงเถาของอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน สำหรับสอนผู้เริ่มหัดสี่ชอด้วงในเพลงเถาเพลงแรก ผู้วิจัยเห็นว่าเพลงแขกค้อยหม้อ เถา เหมาะสมมากที่สุด สาเหตุเพราะว่าเพลงแขกค้อยหม้อในอัตรา สามชั้น ทำนองเพลงเป็นแบบค้อย ๆ ใต้เสียงขึ้นและค้อย ๆ ใต้เสียงลงและมีเสียงลาสูงอยู่ในบทเพลงซึ่งผู้เรียนต้องฝึกใช้นิ้วก้อย ผู้เรียนสามารถสังเกตฟังได้ว่าตนเองตีเพี้ยนหรือไม่ เพราะทำนองส่วนใหญ่ของสามชั้นจะลากเสียงยาว จึงทำให้ผู้เรียนสามารถกะช่วงนิ้วที่จะกดสายซอในเสียงโน้ตที่จะเล่นตัวต่อไปได้ดีกว่าเพลงเก็บ อีกทั้งเพลงแขกค้อยหม้อเป็นเพลงบังคับทาง ผู้เรียนจึงสามารถได้ฝึกเพราะทำนองเพลงคล้ายกันกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ เพลงแขกค้อยหม้อมีทำนองที่ไม่ซับซ้อนหรือโคดไปโคดมาเหมือนเพลงสำเนียงอื่น ๆ จึงเหมาะอย่างยิ่งที่จะสอนให้ผู้เริ่มหัดสี่ชอด้วงหัดสี่ชอเพลงเถา แล้วจึงเลื่อนไปในบทเพลงที่มีความซับซ้อนและเข้มข้นขึ้นในลำดับต่อไป

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เมื่อผู้เรียนสามารถสี่ชอเพลงแขกค้อยหม้อ เถา ได้ดีแล้ว เพลงเถาอื่น ๆ ก็จะมีคามง่ายขึ้น เพราะผู้เรียนสามารถสี่เสียงโน้ตต่าง ๆ ได้ครบทุกเสียงแล้ว แต่มีข้อแม้เพียงว่าผู้เรียนต้องสี่ชอด้วงเสียงไม่เพี้ยนเท่านั้นเอง